

มคอ. 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

0406363 เทคนิคการฝึกอบรมด้านการเกษตร หน่วยกิต 3(2-3-4) ชั้นปีที่ 3

Techniques in Agricultural Training

หมวดที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไป

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ
ชื่อหน่วยงาน : คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน
ชื่อหลักสูตร : วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตรและการพัฒนาชุมชน
(ปรับปรุง พ.ศ. 2562)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ศรีณญภัส รักศีล

ห้องเรียนและเวลาเรียน : บรรยาย จันทร์ เวลา 13.00-15.00 น.
: ปฏิบัติการ อังคาร เวลา 08.00-11.10 น.

หัวข้อและจำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

: บรรยาย	30 ชั่วโมง/ภาคการศึกษา
: สอนเสริม	ไม่มี
: การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	45 ชั่วโมง/ภาคการศึกษา
: การศึกษาด้วยตนเอง	60 ชั่วโมง/ภาคการศึกษา

จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็นรายบุคคล

1 ชั่วโมง/สัปดาห์ โดยให้นิสิตนัดหมายอาจารย์ล่วงหน้า

ช่องทางการติดต่ออาจารย์ผู้สอน: อาจารย์ศรีณญภัส รักศีล เบอร์โทร 0946945935

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

บูรพวิชา : ไม่มี

คำอธิบายรายวิชา : แนวคิดหลักการและความสำคัญของการฝึกอบรม การค้นหาความจำเป็นในการฝึกอบรม การวางแผนและการเตรียมการก่อนการฝึกอบรม การเลือกใช้วิธีการ เทคนิคและเนื้อหาสาระให้เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เทคนิคการเลือกใช้สื่อการสอน การออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม การเขียนข้อเสนอโครงการ การบริหารและการประเมินผลการฝึกอบรมเพื่องานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เทคนิคการเป็นวิทยากรที่ดี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดฝึกอบรมทางการเกษตร การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบและการจัดสร้างระบบการอบรมทางการเกษตร

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- 1.1 มีความรู้และเข้าใจในการจัดฝึกอบรม
- 1.2 สามารถวางแผนและเตรียมการฝึกอบรมทางการเกษตรได้
- 1.3 สามารถดำเนินการฝึกอบรมทางการเกษตรได้
- 1.4 สามารถประเมินผลการฝึกอบรมทางการเกษตรได้
- 1.5 สามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดฝึกอบรมได้
- 1.6 มีทักษะในการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม รวมถึงมีการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างในชั้นเรียน

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา

พัฒนาเนื้อหารายวิชาให้มีความทันสมัยตามเหตุการณ์และสถานการณ์ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนรูปแบบการฝึกอบรมที่ทันสมัยเข้ากับบริบทของชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้การสอนให้สามารถประยุกต์ต่อองค์ความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

หมวดที่ 3 การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต

ผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	น้ำหนักคะแนน
PLO1 มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (U) TQF1: ด้านคุณธรรม จริยธรรม (●) 1.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ			
CLO1 มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา	บรรยาย	การตรงเวลาในการส่งงานและนำเสนอ	2%
CLO2 สามารถอธิบายและยกตัวอย่างกระบวนการลงพื้นที่วิเคราะห์ชุมชนได้	บรรยาย ปฏิบัติ	สอบกลางภาค ปฏิบัติการ	5% 5%
PLO2 อธิบายศาสตร์เทคโนโลยีทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร (U) TQF2: ด้านความรู้ (○) 2.1 อธิบายศาสตร์ เทคโนโลยี ทางด้านเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร			
CLO3 สามารถอธิบายศาสตร์เทคโนโลยีทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรในการถ่ายทอดความรู้ในการฝึกอบรมได้	บรรยาย ปฏิบัติ	-	- -
PLO3 อธิบายหลักการ ทฤษฎี แนวคิด ในด้านการส่งเสริมและการพัฒนาชุมชน (U) TQF2: ด้านความรู้ (●) 2.2 อธิบายหลักการ ทฤษฎี แนวคิด ในด้านการส่งเสริมและการพัฒนาชุมชน			
CLO4 สามารถอธิบายหลักการ ทฤษฎี แนวคิด ในการจัดฝึกอบรมเกษตรกรได้	บรรยาย ปฏิบัติ	สอบกลางภาค ปฏิบัติการ	5% 2%
CLO5 สามารถอธิบายกระบวนการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดฝึกอบรมได้	บรรยาย ปฏิบัติ	สอบกลางภาค ปฏิบัติการ	10% 4%
PLO4 คติวิเคราะห์ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม พัฒนาการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรในชุมชนเกษตรอย่างเป็นระบบ (E) TQF3: ด้านทักษะทางปัญญา (●) 3.1 คติวิเคราะห์ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรชุมชนเกษตรอย่างเป็นระบบ			
CLO6 สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรเพื่อนำไปสู่การจัดโครงการฝึกอบรมได้	บรรยาย ปฏิบัติ	สอบกลางภาค ปฏิบัติการ	10% 2%
CLO7 สามารถจัดโครงการฝึกอบรมตามรูปแบบบริบทของเกษตรกรได้	บรรยาย ปฏิบัติ	ชิ้นงาน สอบปลายภาค	10% 10%
PLO5 สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน (A) TQF4: ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (○) 4.1 สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน			

ผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการประเมินผล	น้ำหนักคะแนน
CLO8 สามารถติดต่อและประสานงานเพื่อจัดโครงการฝึกอบรมได้	บรรยาย ปฏิบัติ	ปฏิบัติการ	2%
CLO9 แสดงออกถึงความร่วมมือในการทำงาน	บรรยาย	ประเมินโดยเพื่อนร่วมทีม	4%
PLO6 ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรสู่ชุมชน (A)			
TQF5: ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
(●) 5.1 ติดตามข้อมูล เทคโนโลยี และศาสตร์ที่ใช้ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน			
CLO10 สามารถสืบค้นข้อมูลองค์ความรู้ที่เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันและบริบทของชุมชนเกษตรกรได้	บรรยาย	ชิ้นงาน	2%
	ปฏิบัติ	ปฏิบัติการ	2%
		สอบปลายภาค	5%
CLO11 สามารถวิเคราะห์ผลการประเมินโครงการฝึกอบรมเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงได้	บรรยาย	ชิ้นงาน	2%
	ปฏิบัติ	ปฏิบัติการ	2%
		สอบปลายภาค	5%
PLO7 ติดตามข้อมูล เทคโนโลยี ศาสตร์ที่ใช้ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน (E)			
TQF5: ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
(●) 5.2 ติดตามข้อมูล เทคโนโลยี และศาสตร์ที่ใช้ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน			
CLO12 สามารถผลิตและใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาสื่อเพื่อการสื่อสารในการฝึกอบรมเกษตรกรได้	บรรยาย	ชิ้นงาน	2%
	ปฏิบัติ	ปฏิบัติการ	2%
		สอบปลายภาค	5%

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

แผนการสอนภาคบรรยาย

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อที่ใช้	ผู้สอน
1-3	<p>ชี้แจงรายวิชา</p> <p>บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการฝึกอบรม</p> <p>1.1 ความหมายของการฝึกอบรม</p> <p>1.2 ประเภทของการฝึกอบรม</p> <p>1.3 ความสำคัญในการฝึกอบรม</p> <p>เกษตรกร</p> <p>1.4 ความมุ่งหมายของการฝึกอบรม</p> <p>1.5 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม</p> <p>1.6 บทบาทของการฝึกอบรม</p> <p>1.7 การเกษตรกับการฝึกอบรม</p> <p>1.8 ขอบเขตในการฝึกอบรมการเกษตร</p> <p>1.9 ปัญหาในการฝึกอบรมเกษตรกร</p>	6	<ul style="list-style-type: none"> - ชี้แจงเนื้อหาวิชา และการวัดผล - แนะนำวิธีการและแหล่งสืบค้นข้อมูล - 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบคำบรรยาย - Power Point - กรณีศึกษา 	อ.ศรัณญภัส รักศีล
4	<p>บทที่ 2 ทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้</p> <p>2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม</p> <p>2.2 กระบวนการเรียนรู้</p>	2	<ul style="list-style-type: none"> - 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบ คำบรรยาย - Power Point 	อ.ศรัณญภัส รักศีล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนการสอนและ สื่อที่ใช้	ผู้สอน
5-8	บทที่ 3 เทคนิคการวางแผนการ ฝึกอบรม 3.1 การวิเคราะห์สภาพและความ ต้องการของเกษตรกร 3.2 การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม 3.3 การจัดทำแผนการฝึกอบรม 3.4 การเขียนโครงการและหลักสูตร 3.5 การวางแผนกิจกรรมในพิธีเปิดและ ปิดการฝึกอบรม 3.6 รูปแบบการวางแผนฝึกอบรม 3.7 การดำเนินการฝึกอบรม 3.8 การกำหนดแผนดำเนินงาน ฝึกอบรมในชั้นปฏิบัติการ	8	- 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบคำบรรยาย - Power Point - ลงพื้นที่ชุมชนหมู่ 7 ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง	อ.ศรัณญภัส รักศีล
สอบกลางภาค				
10-11	บทที่ 4 เทคนิคการประเมินผลการ ฝึกอบรม 4.1 การประเมินก่อนการฝึกอบรม 4.2 การประเมินระหว่างการฝึกอบรม 4.3 การประเมินเมื่อการฝึกอบรมจบลง	4	- 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบคำบรรยาย - Power Point - ลงพื้นที่ชุมชนหมู่ 7 ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง ลง ประเมิน 3 ครั้ง	อ.ศรัณญภัส รักศีล
12-13	บทที่ 5 การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 5.1 เทคนิคการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 5.2 ประเภทกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 5.3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์ 5.4 ลำดับการเลือกกิจกรรม 5.5 ตัวอย่างกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	4	- 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบคำบรรยาย - Power Point	อ.ศรัณญภัส รักศีล
14-15	บทที่ 6 เทคนิคการเป็นวิทยากรที่ดี 6.1 ลักษณะที่พึงประสงค์ของวิทยากร 6.2 หน้าที่และบทบาทของวิทยากร 6.3 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 6.4 เทคนิคในการช่วยให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น	4	- 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบคำบรรยาย - Power Point	อ.ศรัณญภัส รักศีล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและ สื่อที่ใช้	ผู้สอน
16	บทที่ 7 ปัญหาและอุปสรรคในการจัด ฝึกอบรม 7.1 ด้านบุคลากร 7.2 ด้านการเงิน 7.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ 7.4 ด้านการจัดการ	2	- 5 นาที ทิวแนวข้อสอบ ก.พ. - บรรยาย อธิบาย ชักถาม - เอกสารประกอบคำบรรยาย - Power Point	อ.ศรัณญภัส รักสีล
สอบปลายภาค				

แผนการสอนภาคปฏิบัติการ

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและ สื่อที่ใช้	ผู้สอน
1	บทปฏิบัติการที่ 1 การวิเคราะห์ ความสำคัญและปัญหาในการฝึกอบรม	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - กรณีศึกษา - บทปฏิบัติการการฝึกอบรม ทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
2	บทปฏิบัติการที่ 2 การค้นหาความ ต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมของ เกษตรกร	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ลงพื้นที่ชุมชนบ้านดอนนูด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง	อ.ศรัณญภัส รักสีล
3	บทปฏิบัติการที่ 3 การวิเคราะห์ เกษตรกร	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้าน ดอนนูด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง- บทปฏิบัติการ การฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
4	บทปฏิบัติการที่ 4 การจัดทำโครงการ ฝึกอบรม	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้าน ดอนนูด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรม ทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและ สื่อที่ใช้	ผู้สอน
5	บทปฏิบัติการที่ 5 การจัดทำหลักสูตร ฝักอบรม	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้าน ดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝักอบรม ทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
6	บทปฏิบัติการที่ 6 การทำแผนการสอน	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้าน ดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝักอบรม ทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
7	บทปฏิบัติการที่ 7 การผลิตสื่อการสอน	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนกลุ่ม แปลงใหญ่มังคุดอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช (ออนไลน์) - บทปฏิบัติการการฝักอบรม ทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
8	บทปฏิบัติการที่ 8 การใช้สื่อในการ ฝักอบรม	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและ อภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้าน ดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝักอบรม ทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
9	สอบกลางภาค			

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อที่ใช้	ผู้สอน
10	บทปฏิบัติการที่ 9 การเตรียมสถานที่	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและอภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
11	บทปฏิบัติการที่ 10 การเป็นพิธีกร	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและอภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
12	บทปฏิบัติการที่ 11 การเป็นวิทยากร	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและอภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
13	บทปฏิบัติการที่ 12 กิจกรรมสัมพันธ์	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและอภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อที่ใช้	ผู้สอน
14	บทปฏิบัติการที่ 13 การเตรียมแบบฟอร์มการประเมินผลการฝึกอบรม	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและอภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
15	บทปฏิบัติการที่ 14 การดำเนินการประเมินผลการฝึกอบรม	3	- บรรยาย/ปฏิบัติการและอภิปรายเนื้อหา - ข้อมูลจากการลงชุมชนบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง - บทปฏิบัติการการฝึกอบรมทางการเกษตร	อ.ศรัณญภัส รักสีล
16	บทปฏิบัติการที่ 15 การจัดการฝึกอบรมภาคสนาม	3	- ฝึกปฏิบัติการจัดการฝึกอบรมภาคสนามบ้านดอนนุด อำเภอควરขนุน จังหวัดพัทลุง	อ.ศรัณญภัส รักสีล
17	สอบปลายภาค			

2. การให้ระดับชั้นและการตัดเกรด

ตัดเกรดแบบอิงเกณฑ์ ดังนี้ A≥80, B+≥75, B≥70, C+≥65, C≥60, D+≥55, D≥50 F≤49.99

3. แนวทางการอุทธรณ์ของนักศึกษา/ผู้เรียน Appeal Procedure

3.1 นิสิตสามารถร้องเรียนผ่านผู้ประสานงานรายวิชา หรือคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้โดยตรง

3.2 นิสิตสามารถร้องเรียนโดยอาจารย์ผู้สอนไม่รับทราบได้ทางเว็บไซต์คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeGQQz0A7u_X04oj_uSrsd0Mgb3gC-9XUHnMsxS9Hol9xPB0Q/viewform

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. เอกสารและตำราหลัก

นนทวัฒน์ สุขผล.2543. เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

นิพนธ์ ใจปลื้ม. 2544. เทคนิคการฝึกอบรมเกษตรกร. นครศรีธรรมราช : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.

ประวีติ สมเป็น.2542. หลักและวิธีการฝึกอบรมเกษตรกร. สุรินทร์ : สถาบันราชภัฏสุรินทร์.

สมคิด บางโม. 2551. เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.

สมชาติ กิจยรรยง และ อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. 2550. เทคนิคการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

3. งานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนที่ใช้ในรายวิชา